YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (ensimmäinen jaosto)

2 päivänä heinäkuuta 2009 *

Asiassa C-32/08,

jossa on kyse EY 234 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Juzgado de lo Mercantil nº 1 de Alicante y nº 1 de Marca Comunitaria (Espanja) on esittänyt 18.1.2008 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 28.1.2008, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Fundación Española para la Innovación de la Artesanía (FEIA)

vastaan

Cul de Sac Espacio Creativo SL

ja

Acierta Product & Position SA,

* Oikeudenkäyntikieli: espanja.

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja P. Jann sekä tuomarit M. Ilešič (esittelevä tuomari), A. Tizzano, A. Borg Barthet ja E. Levits,

julkisasiamies: P. Mengozzi,
kirjaaja: johtava hallintovirkamies M. Ferreira,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 29.1.2009 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– Fundación Española para la Innovación de la Artesanía (FEIA), edustajanaan abogada M. J. Sanmartín Sanmartín,

– Cul de Sac Espacio Creativo SL, edustajanaan abogado O. L. Herreros Chico,

– Acierta Product & Position SA, edustajanaan abogada T. Sánchez Morgado,

– Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus, asiamiehenään I. Rao, avustajanaan barrister S. Malynicz,

– Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään I. Martínez del Peral ja H. Krämer,

kuultuaan julkisasiamiehen 26.3.2009 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee yhteisömallista 12.12.2001 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 6/2002 (EYVL 2002, L 3, s. 1, jäljempänä yhteisömalliasetus) 14 artiklan 1 ja 3 kohdan ja 88 artiklan 2 kohdan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat yhtäältä Fundación Española para la Innovación de la Artesanía (jäljempänä FEIA) ja toisaalta Cul de Sac Espacio Creativo SL (jäljempänä Cul de Sac) ja Acierta Product & Position SA (jäljempänä Acierta) ja jossa on kyse seinäkelloja koskevien yhteisömallioikeuksien omistuksesta.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Yhteisön säännöstö

3 Yhteisömalliasetuksen ensimmäisestä perustelukappaleesta käy ilmi, että kyseisen asetuksen tarkoituksena on luoda ”[yhteisömalli] – – jolla on yhdenmukainen ja yhtäläisellä tavalla vaikuttava suoja koko yhteisön alueella”.

4 Yhteisömalliasetuksen kahdeksannessa perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”Aiempaa helppokäyttöisempi ja sisämarkkinoiden tarpeisiin paremmin soveltuva mallisuojajärjestelmä on tämän vuoksi erityisen tärkeä yhteisön teollisuudelle.”

5 Saman asetuksen yhdeksännessä perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”Tämän asetuksen sisältämät, mallilainsäädäntöön liittyvät aineelliset säännökset olisi yhdenmukaistettava [mallien oikeudellisesta suojasta 13.10.1998 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston] direktiivin 98/71/EY [(EYVL L 289, s. 28)] vastaavien säännösten kanssa”.

6 Yhteisömalliasetuksen 16 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”Joillakin [yhteisön] teollisuudenaloilla tuotetaan runsaasti malleja sellaisia tuotteita varten, joilla on usein lyhyt taloudellinen elinkaari, jotka on edullista suojata ilman rekisteröintimuodollisuuksia ja joille suojan kestolla on toissijainen merkitys. – –”

7 Yhteisömalliasetuksen 21 perustelukappaleen mukaan

” – – [r]ekisteröimättömän yhteisömallin olisi – – annettava vain oikeus estää jäljentäminen. – –”

8 Yhteisömalliasetuksen 25 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”Ne teollisuudenalat, jotka tuottavat lyhyen ajan sisällä suuria määriä suhteellisen lyhytikäisiä malleja, joista lopulta vain osa kaupallistetaan, hyötyvät rekisteröimättömän yhteisömallin käytöstä. Näillä aloilla kaivataan myös helpompaa tapaa saada rekisteröity yhteisömalli. Mahdollisuus saada yhdellä hakemuksella suojaa useille malleille vastaa tähän tarpeeseen. Yhteiseen hakemukseen sisällytettyjä malleja voidaan kuitenkin käsitellä erikseen, kun on kyse – – niiden – – siirtämisestä – –.”

9 Yhteisömalliasetuksen 31 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”Tämä asetus ei estä teollisoikeuksia koskevien tai muiden asiaan liittyvien jäsenvaltioiden lakien, kuten rekisteröinnillä saatuun tai rekisteröimättömään mallisuojaan – – liittyvien lakien soveltamista yhteisömalleilla suojattuihin malleihin.”

10 Yhteisömalliasetuksen 1 artiklan 2 kohdan a alakohdassa säädetään seuraavaa:

”Yhteisömalli suojataan:

a) ’rekisteröimättömänä yhteisömallina’, jos se on tehty tunnetuksi tässä asetuksessa säädetyllä tavalla”.

11 Saman artiklan 3 kohdassa puolestaan säädetään seuraavaa:

”Yhteisömalli on luonteeltaan yhtenäinen. Sen oikeusvaikutukset ovat samanlaiset kaikkialla yhteisössä. Se voidaan – – luovuttaa – – ainoastaan koko yhteisössä. Tätä periaatetta sovelletaan, jollei tässä asetuksessa toisin säädetä.”

12 Yhteisömalliasetuksen II osastoon, jonka otsikko on ”Mallioikeus”, kuuluu muun muassa 1 jakso, jonka otsikko on ”Suojan edellytykset” ja johon kuuluu 3–9 artikla, 3 jakso, jonka otsikko on ”Oikeus yhteisömalliin” ja johon kuuluu 14–18 artikla, sekä 5 jakso, jonka otsikko on ”Mitättömyys” ja joka koostuu 24–36 artiklasta.

13 Yhteisömalliasetuksen 3 artiklan a alakohdan määritelmän mukaan ”mallilla” tarkoitetaan ”tuotteen tai sen osan ulkomuotoa, joka johtuu tuotteen ja/tai sen koristelun piirteistä, erityisesti linjoista, ääriviivoista, väreistä, muodosta, pintarakenteesta ja/tai materiaalista”.

14 Yhteisömalliasetuksen 11 artiklan otsikkona on ”Rekisteröimättömän yhteisömallin antaman suojan voimassaoloaika” ja sen 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Edellä 1 jaksossa esitetyt vaatimukset täyttävä malli suojataan rekisteröimättömänä yhteisömallina kolmen vuoden ajan siitä päivästä lukien, jona malli on ensimmäistä kertaa tullut tunnetuksi yhteisössä.”

15 Yhteisömalliasetuksen 14 artiklan, jonka otsikko on ”Oikeus yhteisömalliin”, 1 ja 3 kohdassa säädetään seuraavaa:

”1. Oikeus yhteisömalliin kuuluu mallin luoneelle tai sille, jolle hänen oikeutensa ovat siirtyneet.

– –

3. Jos mallin on luonut työntekijä työtehtäviä suorittaessaan tai työnantajan ohjeita noudattaessaan, oikeus yhteisömalliin kuuluu kuitenkin työnantajalle, jollei sopimuksella ole toisin sovittu tai jos sovellettavassa kansallisessa lainsäädännössä ei toisin määrätä.”

16 Yhteisömalliasetuksen 19 artiklan, jonka otsikko on ”Yhteisömallin antamat oikeudet”, 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Rekisteröimätön yhteisömalli antaa haltijalleen oikeuden kieltää 1 kohdassa tarkoitetut toimet kuitenkin vain, jos kiistanalainen käyttö johtuu suojatun mallin jäljentämisestä.”

17 Yhteisömalliasetuksen 25 artiklan, jonka otsikko on ”Mitättömyysperusteet”, 1 kohdan c alakohdan mukaan yhteisömalli voidaan julistaa mitättömäksi ainoastaan, ”kun sen haltijalla ei tuomioistuimen päätöksen johdosta ole 14 artiklan mukaista oikeutta yhteisömalliin”.

18 Saman asetuksen 27 artiklan, jonka otsikko on ”Yhteisömallin rinnastaminen kansalliseen malliin”, 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jollei 28, 29, 30, 31 tai 32 artiklassa toisin säädetä, yhteisömallia käsitellään varallisuusoikeuden kohteena kokonaisuutena ja koko yhteisön alueella sen jäsenvaltion rekisteröitynä mallina, jossa:

a) sen haltijalla on toimipaikka tai kotipaikka kyseisenä ajankohtana; tai

b) jos a alakohtaa ei voida soveltaa, haltijalla on liike kyseisenä ajankohtana.”

19 Yhteisömalliasetuksen IX osastoon, jonka otsikko on ”Yhteisömalleja koskevia oikeudenkäyntejä koskeva toimivalta ja menettely”, sisältyy 2 jakso, jonka otsikko on ”Yhteisömallien loukkaamista ja mitättömyyttä koskevat riidat” ja johon puolestaan sisältyy 88 artikla.

20 Kyseisen artiklan otsikko on ”Sovellettava oikeus” ja sen 1 ja 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

”1. Yhteisömalleja käsittelevät tuomioistuimet soveltavat tämän asetuksen säännöksiä.

2. Kysymyksissä, jotka eivät kuulu tämän asetuksen soveltamisalaan, yhteisömalleja käsittelevät tuomioistuimet soveltavat valtionsa kansallista oikeutta, mukaan lukien sen kansainvälinen yksityisoikeus.”

21 Saman asetuksen 96 artiklan, jonka otsikko on ”Suhde muihin kansallisiin suojamuotoihin”, 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Tämän asetuksen säännökset eivät vaikuta rekisteröimättömiä malleja – – koskevaan yhteisön oikeuteen tai kyseisen jäsenvaltion oikeuteen.”

22 Direktiivin 98/71 kolmannen perustelukappaleen mukaan kyseisen direktiivin tarkoituksena on lähentää mallien oikeudellista suojaa koskevaa jäsenvaltioiden lainsäädäntöä.

23 Saman direktiivin 2 artiklan mukaan direktiiviä sovelletaan muun muassa teollisoikeuksia käsittelevissä jäsenvaltioiden keskusvirastoissa tai Benelux-maiden mallivirastossa rekisteröityihin malleihin.

24 Direktiivin 98/71 11 artiklan 1 kohdan c alakohdassa säädetään seuraavaa:

”Mallin rekisteröinti on evättävä, tai jos se on rekisteröity, mallioikeus on julistettava mitättömäksi:

– –

c) jos hakijalla tai mallioikeuden haltijalla ei ole oikeutta siihen kyseisen jäsenvaltion lain nojalla – – ”.

Kansallinen säännöstö

25 Mallioikeuden oikeudellisesta suojasta 7.7.2003 annettu laki 20/2003 (ley 20/2003, de Protección Jurídica del Diseño Industrial; BOE nro 162, 8.7.2003; jäljempänä LPJDI), koskee ainoastaan rekisteröityjä malleja.

26 LPJDI:n 14 §:n 1 momentin mukaan ”[o]ikeus mallin rekisteröintiin kuuluu mallin luoneelle tai sille, jolle hänen oikeutensa ovat siirtyneet”.

27 LPJDI:n 15 §:ssä, jonka otsikko on ”Työ- tai toimeksiantosuhteessa luodut mallit”, säädetään seuraavaa:

”Kun mallin on luonut työntekijä työtehtäviä suorittaessaan tai yrittäjän tai työnantajan ohjeita noudattaen tai tilauksesta toimeksiantosuhteessa, oikeus mallin rekisteröintiin kuuluu yrittäjälle tai sille sopimuspuolelle, joka on tilannut mallin toteutuksen, jollei sopimuksella ole toisin sovittu.”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

28 FEIA suunnitteli D'ARTES-nimisen hankkeen, jossa viisikymmentä eri alojen käsityöverstasta saattoi aiheeseen perehtyneen ammattilaisen toteuttaman muotoilu-hankkeen välityksellä luoda tuoteperheen markkinoille saatettavaksi.

29 AC&G SA -niminen yhtiö (jäljempänä AC&G) määritti D'ARTES-hankkeen toimeksi-saajana hankkeen aineelliset edellytykset ja vastasi suunnittelijoiden valitsemisesta sekä sopimusten tekemisestä heidän kanssaan.

30 AC&G teki tällä tavalla Cul de Sacin kanssa suullisen sopimuksen, joka ei kuulunut Espanjan työlainsäädännön soveltamisalaan ja jonka mukaan Cul de Sac vastasi mallin toteuttamisesta ja käsityöläisen teknisestä avustamisesta uuden tuotekokoelman luomisessa. Korvauksena suorituksestaan Cul de Sac sai AC&G:lta 1 800 euroa, mihin ei sisälly veroja.

31 Cul de Sac suunnitteli seinäkellosarjan (käkikelloja), jonka toteutuksesta vastasi D'ARTES-hankkeen yhteydessä käsityöläinen Verónica Palomares ja joka julkistettiin huhtikuussa 2005 kokoelmana nimeltä Santamaría.

32 Sittemmin Cul de Sac ja Acierta valmistivat ja saattoivat markkinoille käkikelloja kokoelmana nimeltä TIMELESS.

33 Koska FEIA katsoi, että kyseiset käkikellot olivat jäljennös Santamaría-kokoelman muodostavista rekisteröimättömistä yhteisömalleista, joiden oikeudenhaltija se katsoi olevansa sekä D'ARTES-hankkeen kummina ja pääasiallisena rahoittajana että sillä perusteella, että AC&G oli luovuttanut sille yksinoikeuden kyseisen hankkeen ensimmäisen toteutuksen puitteissa toteutettujen tuotteiden hyödyntämiseen, se

nosti Cul de Sacia ja Aciertaa vastaan kanteen, joka perustui ensisijaisesti asianomaisten yhteisömallien loukkaamiseen ja toissijaisesti vilpilliseen kilpailuun.

34 FEIA väittää muun muassa, että Santamaría-kokoelmaan kuuluvia kelloja koskevien rekisteröimättömien yhteisömallioikeuksien omistusoikeus kuului LPJDI:n 15 §:n mukaan FEIA:lle, koska Cul de Sac teki ne FEIA:n näkyvänä toimeksisaajana toimineen AC&G:n tekemän tilauksen täyttämiseksi ja suorittaessaan palveluja, joista sille maksettiin korvaus.

35 Cul de Sac ja Acierta kiistävät, että AC&G ja/tai FEIA olisivat tai olisivat olleet kyseisten mallioikeuksien haltijoita ja että FEIA:lla siten olisi asiassa asiavaltuus.

36 Juzgado de lo Mercantil nº 1 de Alicante y nº 1 de Marca Comunitaria toteaa, että FEIA voi vedota pääasiassa kyseessä olevien mallioikeuksien omistajuuteen ainoastaan siinä tapauksessa, että AC&G, joka kyseiset oikeudet sille luovutti, itse omisti nämä mallioikeudet.

37 Näissä olosuhteissa Juzgado de lo Mercantil nº 1 de Alicante y nº 1 de Marca Comunitaria päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Onko asetuksen N:o 6/2002 14 artiklan 3 kohtaa tulkittava niin, että se koskee vain työsuhteessa syntyneitä yhteisömalleja, jolloin mallin luojaa sitoo työoikeuden alainen sopimus, jolle on tyypillistä työn tekeminen epäitsenäisesti ja toiselle? Vai

2) onko asetuksen N:o 6/2002 14 artiklan 3 kohdassa olevia ilmaisuja ’työntekijä’ ja ’työnantaja’ tulkittava laajassa merkityksessä siten, että ne käsittävät myös työsuhteen ulkopuolisia tilanteita, kuten tilanteen, jossa siviili- tai kauppaoikeudellisen sopimuksen johdosta (jolloin työtä ei tehdä epäitsenäisesti, toiselle ja jatkuvasti) henkilö (luoja) velvoittautuu tekemään mallin toiselle henkilölle tietystä hinnasta, mistä seuraa, että malli kuuluu henkilölle, joka sen on tilannut, paitsi jos sopimuksessa toisin sovitaan?

3) Jos toiseen kysymykseen vastataan kieltävästi, koska tilanne, jossa malli luodaan työsuhteessa, ja tilanne, jossa malli luodaan muussa kuin työsuhteessa, ovat erilaisia tosiasiallisia tilanteita,

   a) onko tällöin sovellettava asetuksen N:o 6/2002 14 artiklan 1 kohdassa olevaa pääsääntöä eli siis katsottava, että mallit kuuluvat niiden luojalle, ellei osapuolten välillä ole muuta sovittu, vai

   b) onko yhteisömalleja käsittelevän tuomioistuimen asetuksen N:o 6/2002 88 artiklan 2 kohdan nojalla sovellettava mallioikeutta koskevaa kansallista lainsäädäntöä?

4) Jos kyseisen lakiviittauksen nojalla on sovellettava kansallista lainsäädäntöä ja kyseisessä lainsäädännössä työsuhteessa luodut mallit (jotka kuuluvat työnantajalle, jos muuta ei ole sovittu) rinnastetaan tilaustyönä tehtyihin malleihin (jotka kuuluvat tilaajalle, jos muuta ei ole sovittu) (kuten Espanjan oikeudessa tehdään), voidaanko tällaisessa tilanteessa soveltaa kansallista lainsäädäntöä?

5) Jos neljänteen kysymykseen vastataan myöntävästi, eikö kyseinen ratkaisu (mallit kuuluvat tilaajalle, jos muuta ei ole sovittu) ole ristiriidassa toiseen kysymykseen annetun kieltävän vastauksen kanssa?”

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Yhteisömalliasetuksen 14 artiklan 3 kohdan soveltamisalaa koskevat ensimmäinen ja toinen kysymys

38 Näillä kysymyksillä, joita on syytä tarkastella yhdessä, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee pääasiallisesti, sovelletaanko yhteisömalliasetuksen 14 artiklan 3 kohtaa myös yhteisömalliin, joka on tehty tilaustyönä työsuhteen ulkopuolella.

Yhteisöjen tuomioistuimelle esitetyt huomautukset

39 FEIA ja Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus ovat ilmoittaneet kannattavansa kyseisen säännöksen soveltamista myös tilauksesta tehtyihin malleihin, koska heidän mielestään säännöstä ja erityisesti siinä käytettyjä käsitteitä ”työntekijä” ja ”työnantaja” ei ole tulkittava pelkästään säännöksen sanamuodon perusteella vaan siten, että otetaan huomioon myös sen järjestelmän yleinen rakenne ja tavoitteet, joihin säännös liittyy.

40 Euroopan yhteisöjen komissio, Cul de Sac ja Acierta sitä vastoin katsovat, että yhteisömalliasetuksen 14 artiklan 3 kohdassa tarkoitettua sääntöä sovelletaan yksinomaan alisteisessa työsuhteessa luotuihin malleihin.

41 Acierta ja komissio toteavat lisäksi, että 14 artiklan 3 kohta sisältää poikkeussäännön kyseisen artiklan 1 kohdan pääsäännöstä eikä poikkeussääntö sellaisenaan mahdollista laajaa tai analogista tulkintaa tapauksissa, joista ei ole nimenomaisesti säädetty.

42 Komissio katsoo lopuksi, että yhteisömalliasetuksen valmistelutyöt ja hyväksymismenettely vahvistavat tämän tulkinnan ja että tulkinta on sopusoinnussa muista teollisoikeuksista annetun yhteisön ja kansainvälisen lainsäädännön kanssa.

Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta

43 Kuten yhteisömalliasetuksen 14 artiklan 1 kohdasta käy ilmi, oikeus yhteisömalliin kuuluu mallin luoneelle tai sille, jolle hänen oikeutensa ovat siirtyneet.

44 Kyseisen artiklan 3 kohdasta sitä vastoin ilmenee, että jos mallin on luonut työntekijä työtehtäviä suorittaessaan tai työnantajan ohjeita noudattaessaan, oikeus yhteisömal-

liin kuuluu työnantajalle, jollei sopimuksella ole toisin sovittu tai jos sovellettavassa kansallisessa lainsäädännössä ei toisin määrätä.

45 Näin ollen FEIA:n ja Yhdistyneen kuningaskunnan väitteet, joiden mukaan mainitussa säännöksessä esiintyviä käsitteitä ”työntekijä” ja ”työnantaja” on tulkittava laajasti siten, että sitä sovelletaan myös tilauksesta tehtyihin malleihin, on hylättävä.

46 Tältä osin on todettava, että yhteisön lainsäätäjän tarkoituksena on ollut luoda tällä säännöksellä erityiset säännöt työsuhteessa luotujen mallien osalta.

47 Tämä käy ilmi erityisesti siitä seikasta, että kyseisen säännöksen sanamuotoa laadittaessa työsuhteessa luodun mallin oikeudenhaltijan osalta valittiin ilmaisu ”työnantaja” eikä selvästi laajempaa ilmaisua ”toimeksiantaja”.

48 Lisäksi asetuksen 14 artiklan 3 kohdasta ilmenee, että oikeus yhteisömalliin kuuluu ”työnantajalle” silloin, jos mallin on luonut ”työntekijä” työtehtäviä suorittaessaan tai työnantajan ohjeita noudattaessaan.

49 Sanan ”työntekijä” osalta on vielä todettava, että yhteisön lainsäätäjä ei valinnut kyseiseen säännökseen mallin luoneen henkilön osalta selkeästi laajempaa ilmaisua

”toimeksisaaja”. Näin ollen käsitteellä ”työntekijä” säännöksessä tarkoitetaan ainoastaan henkilöä, joka on yhteisömallin luodessaan alisteisessa työsuhteessa ”työnantajaansa” nähden.

50 Lisäksi on täsmennettävä, että saman säännöksen siinä osassa, jossa säädetään, että ”jollei sopimuksella ole toisin sovittu tai jos sovellettavassa kansallisessa lainsäädännössä ei toisin määrätä”, annetaan yhtäältä työsopimuksen osapuolille mahdollisuus määrätä, että oikeus yhteisömalliin kuuluu ”työntekijälle”, ja toisaalta jäsenvaltioille mahdollisuus säätää kansallisessa lainsäädännössä, että oikeus yhteisömalliin kuuluu ”työntekijälle”, kummassakin tapauksessa sillä edellytyksellä, että se on luotu työsuhteessa.

51 Tästä seuraa, että yhteisön lainsäätäjän tarkoituksena on ollut määrittää asetuksen 14 artiklan 3 kohdassa säädetty erityinen järjestelmä tietyntyyppisen sopimussuhteen eli työsuhteen avulla, mikä sulkee pois mahdollisuuden soveltaa kyseistä poikkeusta muihin sopimussuhteisiin, kuten tilauksesta tehtyjä yhteisömalleja koskeviin sopimussuhteisiin.

52 Yhteisömalliasetuksen valmistelutyöt vahvistavat tämän tulkinnan.

53 Komissio väittää tältä osin, että ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi yhteisömallista [COM(93) 342 lopullinen, 3.12.1993] perusteluissa todetaan, että oikeus yhteisömalliin kuuluu työnantajalle silloin, kun mallin on luonut työntekijä työsopimukseen perustuvia työtehtäviä suorittaessaan.

54 Lisäksi komissio toteaa julkisasiamiehen ratkaisuehdotuksen 27–32 kohdasta ilmenevän tavoin, että vaikka komission ensimmäiseen alustavaan asetusehdotukseen sisältyi säännös työntekijän luomia yhteisömalleja koskevia omistusoikeuksia koskevan säännöksen lisäksi nimenomainen säännös tilaustyönä tehtyjä malleja koskevien oikeuksien omistuksesta, viimeksi mainittua säännöstä ei otettu yhteisömalliasetukseen.

55 Kun otetaan huomioon edellä esitetty, ensimmäiseen ja toiseen kysymykseen on vastattava, että yhteisömalliasetuksen 14 artiklan 3 kohtaa ei sovelleta yhteisömalliin, joka on tehty tilaustyönä.

Yhteisömalliasetuksen 14 artiklan 1 kohdan tulkintaa koskeva kolmannen kysymyksen a kohta

56 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee tällä kysymyksellään pääasiallisesti, onko yhteisömalliasetuksen 14 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että oikeus yhteisömalliin kuuluu mallin luoneelle, ellei sitä ole sopimuksella luovutettu toiselle eli siirronsaajalle.

Yhteisöjen tuomioistuimelle esitetyt huomautukset

57 FEIA:n mielestä yhteisömalliasetuksen 14 artiklaa on tulkittava kokonaisuutena asetuksen tavoitteiden perusteella ja niin, että otetaan huomioon lainsäätäjän aikomus antaa alalla ainoastaan vähimmäissäännöksiä. FEIA mainitsee erityisesti yhteisömalliasetuksen 27, 88 ja 96 artiklan, joissa viitataan kansalliseen lainsäädäntöön, jolla näiden artiklojen mukaan voidaan säätää asetuksessa säädettyä suojaa laajemmasta yhteisömallien suojasta, ja lisäksi yhteisömalliasetuksen kuudennen, kahdek-

sannen ja yhdeksännen perustelukappaleen, joissa viitataan toissijaisuus- ja suhteellisuusperiaatteen noudattamista koskeviin vaatimuksiin sekä asetetaan tavoitteeksi asetuksen aineellisten säännösten yhdenmukaistaminen direktiivin 98/71 vastaavien säännösten kanssa.

58 FEIA esittää lisäksi, että yhteisömalliasetuksen 14 artiklan 1 kohdassa tarkoitetta käsite ”se, jolle hänen oikeutensa ovat siirtyneet” tulkittaisiin viittaukseksi jäsenvaltioiden lainsäädännössä tarkoitettuihin erilaisiin mahdollisiin tapoihin hankkia mallioikeus, mukaan lukien LPJDI:n mukainen mahdollisuus mainitun mallin tilaajan hyväksi.

59 Komission, Aciertan ja Cul de Sacin mukaan yhteisömalliasetuksen 14 artiklan 1 kohta sisältää yleisen säännöksen, jossa puolletaan mallioikeuden myöntämistä mallin luojalle. Ainut poikkeus tähän sääntöön sisältyy saman artiklan 3 kohtaan, ja se koskee yksinomaan tapauksia, joissa mallin on luonut työntekijä alisteisessa työsuhteessa. Asetuksessa ei niiden mukaan näyttäisi siten olevan minkäänlaista aukkoa siltä osin kuin on kyse yhteisömallia koskevien oikeuksien haltijan määrittämisestä.

60 Acierta ja Cul de Sac huomauttavat, että oikeus yhteisömalliin voidaan luovuttaa sopimuksella siirronsaajalle.

61 Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus toteaa, että yhteisömalliasetuksen 14 artiklan 1 kohta ei koske tilanteita, joissa malli tehdään tilaustyönä. Se katsoo näin ollen, että jäsenvaltiot voivat kyseisen asetuksen 31 perustelukappaleen ja 88 artiklan 2 kohdan nojalla soveltaa rekisteröimättömiä malleja koskevaa kansallista säännöstöä.

Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta

62 Aivan ensiksi on muistutettava, että nyt esillä olevassa asiassa yhteisöjen tuomioistuimelta on pyydetty ratkaisua ainoastaan yhtäältä siltä osin kuin kyse on tilaustyönä tehdyistä rekisteröimättömistä yhteisömalleista ja toisaalta siltä osin kuin LPJDI:ssa tällaisia malleja ei rinnasteta työsuhteessa luotuihin malleihin.

63 Kuten yhteisön oikeuden yhdenmukainen soveltaminen ja yhdenvertaisuusperiaate edellyttävät, yhteisön oikeuden sellaisen säännöksen sanamuotoa, joka ei sisällä nimenomaista viittausta jäsenvaltioiden oikeuteen säännöksen sisällön ja ulottuvuuden määrittämiseksi, on tavallisesti tulkittava koko yhteisössä itsenäisesti ja yhdenmukaisesti ja tässä tulkinnassa on otettava huomioon säännöksen asiayhteys ja kyseisellä lainsäädännöllä tavoiteltu päämäärä (ks. mm. asia 327/82, Ekro, tuomio 18.1.1984, Kok., s. 107, 11 kohta; asia C-287/98, Linster, tuomio 19.9.2000, Kok., s. I-6917, 43 kohta ja asia C-316/05, Nokia, tuomio 14.12.2006, Kok., s. I-12083, 21 kohta).

64 Näin on asian laita yhteisömalliasetuksen 14 artiklassa käytettyjen käsitteiden ”mallin luonut” ja ”se, jolle hänen oikeutensa ovat siirtyneet” osalta.

65 Jos näitä käsitteitä olisi tulkittava eri tavoin eri jäsenvaltioissa, samanlaiset olosuhteet saattaisivat johtaa siihen, että oikeus yhteisömalliin kuuluu tietyissä jäsenvaltioissa mallin luoneelle ja toisissa sille, jolle hänen oikeutensa ovat siirtyneet. Tällaisissa tapauksissa kyseisille yhteisömalleille taattu suoja ei olisi yhtenäinen koko yhteisön alueella (ks. analogisesti em. asia Nokia, tuomion 27 kohta).

66 Näin ollen on olennaisen tärkeää, että kyseisiä käsitteitä tulkitaan yhtenäisellä tavalla yhteisön oikeusjärjestyksessä.

67 Tällaista tulkintaa tukee yhteisömalliasetuksen ensimmäinen perustelukappale, jonka mukaan ”yhtenäi[sellä] järjestelmä[llä] – – yhteisömallin saamiseksi – – on yhdenmukainen ja yhtäläisellä tavalla vaikuttava suoja koko yhteisön alueella – –”.

68 Lisäksi yhteisömalliasetuksen 1 artiklan 3 kohdasta seuraa, että jollei samassa asetuksessa toisin säädetä, yhteisömalli voidaan luovuttaa ainoastaan koko yhteisössä.

69 Erityisesti yhteisömalliasetuksen 14 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun yhteisömallia koskevan oikeuden luovuttamisen osalta mallin luoneelta henkilöltä siirronsaajalle, on todettava, kuten FEIA, Cul de Sac ja Acierta pääasiallisesti katsovat, että mahdollisuus tällaiseen luovutukseen seuraa suoraan kyseisen artiklan sanamuodosta.

70 Lisäksi tällainen tulkinta käy nimenomaisesti ilmi tietyistä käsitteen ”se, jolle oikeudet ovat siirtyneet” (”ayant droit”) kieliversioista, kuten saksankielisestä, puolankielisestä, sloveniankielisestä, ruotsinkielisestä ja englanninkielisestä kieliversiosta, joissa esiintyvät ilmaisut ”Rechtsnachfolger”, ”następcy prawnemu”, ”pravni naslednik”, ”den till vilken rätten har övergått” ja ”successor in title”.

71 Tällainen luovutus kattaa luovutuksen sopimusteitse.

72 Kuten julkisasiamies ratkaisuehdotuksensa 46–50 kohdassa toteaa, asetuksen valmistelutöistä näet ilmenee, että mallin luoja voi luovuttaa sopimusteitse oikeuden yhteisömalliin siirronsaajalle.

73 Tätä tulkintaa tukee yhteisömalliasetuksen 8 ja 15 perustelukappale, joissa korostetaan tarvetta mukauttaa mallioikeussuoja kaikkien yhteisössä toimivien teollisuudenalojen tarpeisiin.

74 Erityisesti rekisteröimättömien mallien suojan kannalta on olennaista, että kyseisten mallien jäljentämistä koskevaa kielto-oikeutta noudatetaan yhteisömalliasetuksen 21 perustelukappaleen ja 19 artiklan 2 kohdan mukaisesti.

75 Lukuun ottamatta niitä yksittäisiä muotoilijoita, joihin asetuksen seitsemännessä perustelukappaleessa viitataan, saman asetuksen 16 ja 25 perustelukappaleesta nimittäin ilmenee, että rekisteröimättömiä yhteisömalleja voidaan tuottaa myös tietyillä teollisuudenaloilla yhteisössä.

76 Kuten Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus huomautti, näissä olosuhteissa ei voida sulkea pois sitä, että se, jolle oikeudet ovat siirtyneet, on mallin luojaa taloudellisesti vahvempi ja sillä on merkittävämmät varat oikeusmenettelyn aloittamiseen kyseisten mallien jäljentämisen estämiseksi.

77 Tästä seuraa, että yhteisömalliasetuksen 8 ja 15 perustelukappaleesta seuraava yhteisömallisuojan mukauttaminen kaikkien yhteisössä toimivien teollisuudenalojen tarpeisiin sopimusteitse tapahtuvan yhteisömallioikeuden luovutuksen kautta on omiaan auttamaan sen olennaisen tavoitteen saavuttamisessa, joka koskee yhteisömallin antamien oikeuksien saattamista tehokkaasti voimaan koko yhteisön alueella, sellaisena kuin kyseinen tavoite ilmenee yhteisömalliasetuksen 29 perustelukappaleesta.

78 Sitä paitsi sen lisäksi, että asetuksen seitsemännen perustelukappaleen mukainen tehostettu teollisten mallien suoja rohkaisee yksittäisiä muotoilijoita antamaan oman panoksensa yhteisön osaamiseen tällä alalla, se myös edistää innovointia sekä uusien tuotteiden kehittelyä ja niiden tuotantoon tehtäviä investointeja.

79 Edellä esitetystä seuraa, että yhteisömalliasetuksen 14 artiklan 1 kohdan mukainen yhteisömallin luojan mahdollisuus luovuttaa oikeus yhteisömalliin sopimusteitse siirronsaajalle, on sekä kyseisen artiklan sanamuodon että asianomaisella asetuksella tavoiteltujen tavoitteiden mukaista.

80 On kuitenkin kansallisen tuomioistuimen tehtävänä tutkia tällaisen sopimuksen sisältö tältä osin ja tarvittaessa ratkaista, onko mallin luoja tosiasiallisesti luovuttanut oikeuden rekisteröimättömään yhteisömalliin siirronsaajalle.

81 Edellä esitetty ei luonnollisestikaan estä kansallista tuomioistuinta soveltamasta tällaisen sopimuksen sisältöä tutkiessaan sopimuksia koskevaa lainsäädäntöä selvittääkseen kenelle oikeus rekisteröimättömään yhteisömalliin yhteisömalliasetuksen 14 artiklan 1 kohdan mukaan kuuluu.

82 Kun otetaan huomioon kaikki edellä esitetty, kolmannen kysymyksen a kohtaan on vastattava, että pääasiassa kyseessä olevien kaltaisissa olosuhteissa yhteisömalliasetuksen 14 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että oikeus yhteisömalliin kuuluu mallin luoneelle, ellei sitä ole sopimuksella luovutettu siirronsaajalle.

Kolmannen kysymyksen b kohta sekä neljäs ja viides kysymys

83 Kun otetaan huomioon kolmannen kysymyksen a kohtaan annettu vastaus, ei ole syytä vastata kolmannen kysymyksen b kohtaan eikä neljänteen ja viidenteen kysymykseen.

Oikeudenkäyntikulut

84 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä yhteisöjen tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla yhteisöjen tuomioistuin (ensimmäinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) Yhteisömallista 12.12.2001 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 6/2002 14 artiklan 3 kohtaa ei sovelleta yhteisömalliin, joka on tehty tilaustyönä.

2) Pääasiassa kyseessä olevien kaltaisissa olosuhteissa asetuksen N:o 6/2002 14 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että oikeus yhteisömalliin kuuluu mallin luoneelle, ellei sitä ole sopimuksella luovutettu siirronsaajalle.

Allekirjoitukset